Arte frumoase

MODA

PIJAMAUA

● O PALĂ fierbinte de exotism bîntuie cetățile modei. Turbanul își face din nou apariția. Șocul pijamalei s-a amortizat și, pe nesimțite, vestimîntul e pe cale să treacă din partidul de opoziție, în cel guvernamental. Sînt pilduitoare aceste mereu reînnoite pendulări între hulă și osanale. Cînd lordul Denbigh îi poza lui Van Dyck, îmbrăcat în „nădragi mongoli" (așa se numea la ora aceea pijamaua, deși denumirea venea din limba hindusă epac-jama), materialul din care se cosea extravagantul costum — indianul — era adus pe vasele Companiei Indiilor și costa, zice „Mercure de France", „aproape tot atît de scump ca stofele de aur și de argint". Cu cît creșteau prețurile, cu atît se iuțea voga indianului. Elegantele vremii se întreceau să-și comande „robes de chambre en toile de l'Inde" pentru ceasurile ciufulite ale dimineții. Luxul cămășii de noapte, instaurată cu un secol mai înainte, se extindea și peste granițele somnului. Snobii începeau să poarte cămăși de zi. Întotdeauna vizibilă (la bărbați vizibilă pe talie, la femei vizibilă la mîneci), pentru că nimeni nu înțelegea să risipească un cent pentru un dessou secret. Cînd manufacturile europene au început să fabrice și ele indian cînd prețurile au început să scadă, interesul pentru material a diminuat și era pe cale să se stingă de tot dacă statul, preocupat de protejarea vechilor industrii (ale mătăsii și linii) n-ar fi instaurat prohibiția. Legi draconice începeau să-i urmărească pe cei care produceau și pe cei care purtau indianul. Poliția făcea descinderi, rechiziționa, ardea pe rug, smulgea rochiile pietoanelor delicvente, da în judecată doamnele, care se arătau la fereste în neglijé de indian sau de „pînză pictată". Interzis și persecutat, indianul s-a urcat din nou pe soclu, a cîștigat din nou bunăvoința aristocrației care, negăsind alte motive de frondă, încerca să sfideze puterea centrală, plimbîndu-și cu aroganță costumația exotică pînă și sub ochii regelui.

Se poartă din nou „nădragi mongoli". Dimineața — din țesături lavabile. Seara — din mătăsuri, cu ape schimbăcioase.

Y.

Corul de fete al Radiodifuziunii daneze

● RECENT, am avut în mijlocul nostru Corul de fete al Radiodifuziunii daneze. Micul ansamblu, alcătuit din 35 de elemente vocale, și-a dobîndit o recunoaștere apreciabilă — și justificată — nu numai în Danemarca, dar și peste hotare, în Norvegia, Suedia, Austria, Bulgaria etc. De peste trei decenii, noi și noi generații de tinere vlăstare s-au încadrat acestei formații care își păstrează însă permanențele sale artistice: o remarcabilă disciplină vocală, un stil sobru și natural al interpretării, un repertoriu ce se eșalonează de la marii clasici ai muzicii pînă la cei contemporani, cu o atenție deosebită asupra compozitorilor danezi.

În piese de Purcell și Haendel ca și în corale de Bach s-au făcut apreciate fermitatea intonației, puritatea și grația simplă a expresiei. Compozitori romantici danezi (Niels Gade, Peter Heise, Olenic Roung, C. E. Weyse ș.a.) au fost prezenți în program cu lucrări care au demonstrat profilul școlii daneze, ancorate în tradiția scriiturii muzicale a veacului trecut.

Un potpuriu de cîntece și jocuri din Faroe a adus în scenă interesantul folclor muzical și dansant din aceste îndepărtate insule ale Atlanticului de nord. A impresionat cîntecul compus de Carl Nielsen care ilustrează tradiția.

J.-V. P.

Al. Zavulovici

● DIRIJORUL, compozitorul și pedagogul Alexandru Zavulovici a împlinit 80 de ani. Continuînd seria strălucitilor reprezentanți ai muzicii noastre — Ștefan Nosievici, Isidor Vorobchievici, Ciprian Porumbescu, Eusebie Mandicevschi, Tudor Flondor ș.a.—, el se remarcă îndeosebi ca un mare propagator al muzicii corale românești, organizînd și conducînd formații artistice care, în anii dintre cele două războaie mondiale, s-au bucurat de un prestigiu deosebit. Compozițiile sale, străbătute de un lirism rafinat și profund, i-au adus renumele de „Schubert al Bucovinei". Alături de Liviu Rusu, Mircea Hoinic și alți muzicieni formați pe plaiurile sucevene, Zavulovici a contribuit, cu bagheta lui neîntrecută, cu energia și talentul său, la educația patriotică și estetică a maselor, numele lui fiind organic legat de întreaga dezvoltare culturală din această parte de țară. „Fanaticul propagandist muzical" — cum i se spunea adesea — și-a adus o contribuție artistică însemnată și în anii de după Eliberare, îndeosebi pe linie pedagogică, activitate pe care o continuă și azi, în ciuda vîrstei sale, în calitate de profesor la Liceul pedagogic din Suceava.

Ion Cazan

Interviu cu Margareta Pîslaru

MAI ERA CEVA DE FĂCUT!

Fotografie de Ion Miclea

MARGARETA: *a debutat la 15 ani. Studii — 3 ani de pictură, 5 ani de pian, 9 ani de balet, 3 luni la Facultatea de Științe juridice, Cursul de perfecționare a interpreților de muzică ușoară (absolvit în 1969, după al II-lea Festival de la Brașov, profesori Sanda Manu, Camelia Dăscălescu, D. Sichitiu). Are înscrise în repertoriu peste 350 de melodii; a înregistrat pe disc 112. 15 filme TV în România, unul în Spania (regizor Valeriu Lazarov) și altul în Iugoslavia (gala „Microfonul de aur", împreună cu Antoine); 3 roluri în filme artistice de lung metraj* (Tunelul, Un film cu o fată fermecătoare, Împușcături pe portativ); *un rol în teatru* (Opera de trei parale, *regia Liviu Ciulei); două roluri în teatrul radiofonic* (Nu sînt Turnul Eiffel și Soseaua Nordului); *un recital extraordinar în decembrie 1968, marcînd jubileul a zece ani de activitate. Trofee: în 1963, 1964 și 1965 — premii de interpretare la edițiile Festivalului Național de muzică ușoară de la Mamaia; în 1966 — premiul pentru debut cinematografic la Festivalul Național al filmului de la Mamaia; mențiune la primul Festival „Cerbul de aur" de la Brașov (la a doua lui ediție invitată de onoare, alături de Juliette Gréco, Barbara, Cliff Richard s.a.); premiul III la Festivalul Internațional de muzică ușoară de la Sopot (R. P. Polonă — august 1968); „Discul de aur" (România — decembrie 1968); trofeul M.I.D.E.M. (Cannes — ianuarie 1969); melodia* Să nu uităm trandafirii *(de Florin Bogardo), în interpretarea ei, obține premiul II la Concursul de muzică ușoară Mamaia 1969. Turnee la Moscova, Leningrad, Sofia, Berlin, Budapesta, Belgrad, Havana, Cannes, Paris, Madrid și în Israel. Preferă mersul cu bicicleta: își desenează de obicei singură schițele toaletelor pe care le îmbracă (una din exemplii a constituit-o Brașov, 1968) și execută broderiile lor. Compune melodii și texte de muzică ușoară.*

— Profesiunea dv. — de interpretă de muzică ușoară și, totodată, actriță de teatru și film — este una din cele mai „publice" cu putință. Dezavantajele acestei condiții sînt evidente și, din păcate, iminente (invidia și cancanul sînt doar aspectele cele mai populare...) : cu toate acestea, de mai bine de zece ani vă încăpățînați să acceptați dezavantajele, să înfruntați toate „riscurile meseriei". Merită ?

— Merită. Nu numai pentru că dezavantajele reprezintă doar o fațetă a medaliei, pentru că ar mai exista și avantajele. Ci și pentru că — oricît de dificile ar fi condițiile — nu sînt prea grele pe lîngă ceea ce obții : victoria finală în lupta asta nemaipomenită pentru a reuși în ceea ce crezi, în ceea ce vrei. Și se spune că victoria este cu atît mai mare, cu cît adversarul a fost mai tare : eu cred în asta.

— Prin ce sînteți recompensată ?

— Recompensa poate fi acel sentiment al învingătorului, sentiment pe care îl ai atunci cînd simți că ceea ce faci nu este degeaba, că are un ecou ; în fond, meseria asta o faci pentru public...

— Și care sînt „adversarii" cu care trebuie să lupți ?

— Mai întîi, sînt cei din mine însămi. Trebuie să lupt cu tot răul din mine, să arunc afară tot ce e de prisos ; să rămînă doar munca, disciplina, consecvența mea. Trebuie să fiu, și sînt, criticul meu cel mai crud. Apoi este lupta cu cei din jur, pe care trebuie să-i conving, să-i fac să mă înțeleagă, o luptă pentru fiecare amănunt — pentru un text, pentru o melodie, pentru un regizor care să țină cont și de părerea ta. În al treilea rînd, este lupta cu timpul, necruțătoare. E ca o ștafetă continuă, la care trebuie să întinzi mereu mîna — și încă foarte repede — ca să aduni cît mai mult din tot ce trece prin timp, altfel cursa e pierdută. La urmă este lupta decisivă — în care intervine, în sfîrșit, și talentul (fără de care, de fapt, n-ar avea sens să începi nimic) — lupta cu publicul. O luptă în care cîștigi făcîndu-ți din adversar un aliat, un suporter.

— Există o anume inerție — a publicului, a specialiștilor, chiar (sau mai ales !), a propriei tale comodități, a propriei tale automulțumiri — pe care trebuie să o depășești pentru a fi acceptat, pentru a nu mai fi contestat, în cele mai bune intenții ale tale. Cum se poate învinge această inerție ?

— Eu nu sînt mulțumită de ceea ce fac, întotdeauna îmi dau seama — după o imprimare, după un spectacol, după o secvență turnată — că „mai era ceva de făcut". Important e să nu te mărginești să constați, ci să cauți mereu să faci ceva în plus. Secretul — dacă se poate spune așa — este vechi de cînd lumea și aparent demonetizat prin repetare demagogică : pasiunea la egalitate cu munca, munca făcută pe măsura pasiunii, pînă la epuizare, cu orice sacrificii, chiar și cu cel al vieții personale. Și încă ceva : nu trebuie să te părăsească niciodată ideea noului. Oamenii sînt, într-o oarecare măsură, refractari la nou, există o doză de conservatorism în ei. Dar ca să-i pot convinge, trebuie să cred eu, în primul rînd, în acest nou. Aș vrea să fiu stăpînită întotdeauna de aceeași dorință de a înțelege, de a primi, ca cea pe care o am acum. Așa se explică, probabil, elanul tinerilor; ei vor să înțeleagă, să recepteze tot ce e nou în jurul lor. Și de asta cred că sînt atît de puțini acei actori, de exemplu, care rămîn „moderni" în ciuda vîrstei.

— În anii care s-au scurs de la debut ați făcut tot ce se putea face ?

— Nu vreau să par lipsită de modestie, dar fiecare om își cunoaște, cît de cît, forțele și simt că aș fi putut face și mai mult, dacă mi s-ar fi dat ocazia. Am mai spus-o, repet, nu doresc decît să mi se dea ocazia, să fiu obligată să muncesc — teatru, film, dans, muzică, orice. Regret că nu depinde totul de mine.

— Acum, cînd caseta pe care am alcătuit-o pentru începutul acestei discuții este atît de cuprinzătoare, credeți că se poate vorbi despre un stil, o manieră Margareta Pîslaru ?

— Dar nu sînt eu cea în măsură să constat acest lucru. Aș fi preferat să o faceți dv., sînteți critic doar. Eu pot să vă spun, cel mult, care sînt preferințele mele. La drept vorbind, nici nu știu dacă e bine să ai o manieră, mereu aceeași, sau dacă — din contra — ideal e să faci de fiecare dată altceva.

— Poate că adevărul e, ca întotdeauna, undeva la mijloc...

— Probabil ! Adică lumea să te recunoască oricînd, dar să sesizeze, în același timp, și schimbările. Dar și aici există contraargumentul Juliette Gréco, sau Edith Piaf, sau Brassens, care sînt mereu aceiași, și totuși sînt atît de uimitor de mari ! Cît despre mine, eu nu pot să fiu numai veselă și optimistă (în realitate, sînt mai degrabă tristă), sau jucăușă, după cum nu pot (și nu vreau) să fiu nici mereu „sobră" ca la Brașov, în 1968. Îmi place să mă mișc mult, să dansez, să trăiesc muzica pe care o cînt. Dacă ar fi să-mi propun niște „modele", ele ar fi Gilbert Bécaud, Shirley MacLaine, Samy Davis jr., spectacole gen **My Fair Lady** (cît mi-am dorit să-l joc !), **West Side Story.** Cred foarte mult în multilateralitatea, în complexitatea (ideală !) a interpretului de muzică ușoară, a actorului în general. Creația propriu-zisă o realizezi atunci cînd tot ce faci — fie că e comedie, dramă, șansonetă, muzică de dans sau populară — este trecut printr-un filtru propriu, al sensibilității tale adevărate, necontrafăcute, al personalității tale. Aceasta însă trebuie să fie mereu aceeași.

— Există puncte de incidență — sau de disjuncție — între munca interpretei de muzică ușoară și cea a actriței de teatru ?

— Uneori se întîmplă ca interpretarea muzicală să fie nevoită să contrazică regulile obișnuite de actorie. De pildă, sînt fraze melodice pe care ți-e imposibil să le cînți cu o figură imobilă, „albă", cum ar fi normal (ținînd cont de text) în proză. Dar sînt cazuri neesențiale ; pentru mine, cele două aspecte sînt absolut complementare. Cred că actorului de teatru, obișnuința muzicii ușoare îi dă un plus de spontaneitate, de autentic. În schimb, interpretului de muzică ușoară, jocul în teatru îi adaugă maturitate, profunzime, intelectualitate.

— Care credeți că sînt șansele muzicii ușoare românești (mă refer atît la compoziție, cît și la interpretare) în circuitul internațional ?

— Mi-e greu să fac pronosticuri, mi-e teamă de ele. Muzica noastră ușoară trece printr-o perioadă de căutări, însoțită și de o ușoară degringoladă.

— În care — pe lîngă lucruri foarte bune — există încă destulă artificialitate, imitație cît se poate de facilă, improvizație (în sensul de „încropeală"), fals entuziasm, festivism sau, pur și simplu, lipsă de talent...

— Ce va fi, depinde de felul în care vom trece de această perioadă. Singurul lucru concret, sigur, pe care pot să vi-l spun este că tema folclorică reprezintă — și va reprezenta întotdeauna — un motiv de mare succes, oriunde în străinătate. Toate prelucrările de muzică populară pe care le-am cîntat în turneele de peste hotare au fost extrem de bine primite (bineînțeles că majoritatea spectatorilor erau convinși că e vorba de muzică ușoară „cultă" și erau surprinși de originalitatea ei). Dar nu trebuie să ne mire asta, „Beatles"-ii fac, în fond, la fel. Țin să precizez ceva : nu mă refer cîtuși de puțin la acele așa-zise „compoziții proprii", în „stilul" muzicii populare, care — folosind ritmul și măsurile folclorice — nu fac altceva decît să mimeze, să simuleze spiritul popular. Acestea sînt contrafaceri ; niciodată compozitorii lor nu vor putea să refacă puritatea esenței pe care o au melodiile autentice. Sînt partizana hotărîtă a prelucrărilor, a acelor încercări de adaptare a bucăților originale la structurile moderne, contemporane. Operație similară, într-un fel, celei pe care o fac regizorul și interpreții unei piese de Shakespeare, cînd o joacă în concordanță cu ambianța spirituală a acestui an, 1969. Unii văd în „prelucrări" o impietate, o tendință de parodiere a melosului popular. Nu este adevărat ; cei care prelucrează folclorul, cei de bună credință, nu încearcă altceva decît o întoarcere firească la sursele autentice ale spiritualității noastre, cu mijloacele timpului în care trăim. Această bogăție necunoscută care este folclorul (ca și cîntecele vechi) se numără printre acele lucruri pe care le știm cu toții, pe lîngă care trecem foarte des, fără să le luăm în seamă îndeajuns. Și dacă am avut norocul să descopăr „poarta miraculoasă", o datoresc inegalabilei Maria Tănase. M-a întîlnit la o repetiție cu **Opera de trei parale**, bănuiesc că i-am plăcut, căci m-a mustruluit (cum numai ea știa să o facă) și mi-a spus că trebuie neapărat să cînt muzică populară. Și de data aceasta, tot ea a avut dreptate. Cred că este de datoria noastră să deschidem cît mai des această „poartă", fiecare după cum știm, cum putem, sau cum ni se potrivește mai bine. Este unul din drumurile prin care muzica ușoară românească poate ajunge la recunoașterea internațională. Cel puțin asta e părerea mea.

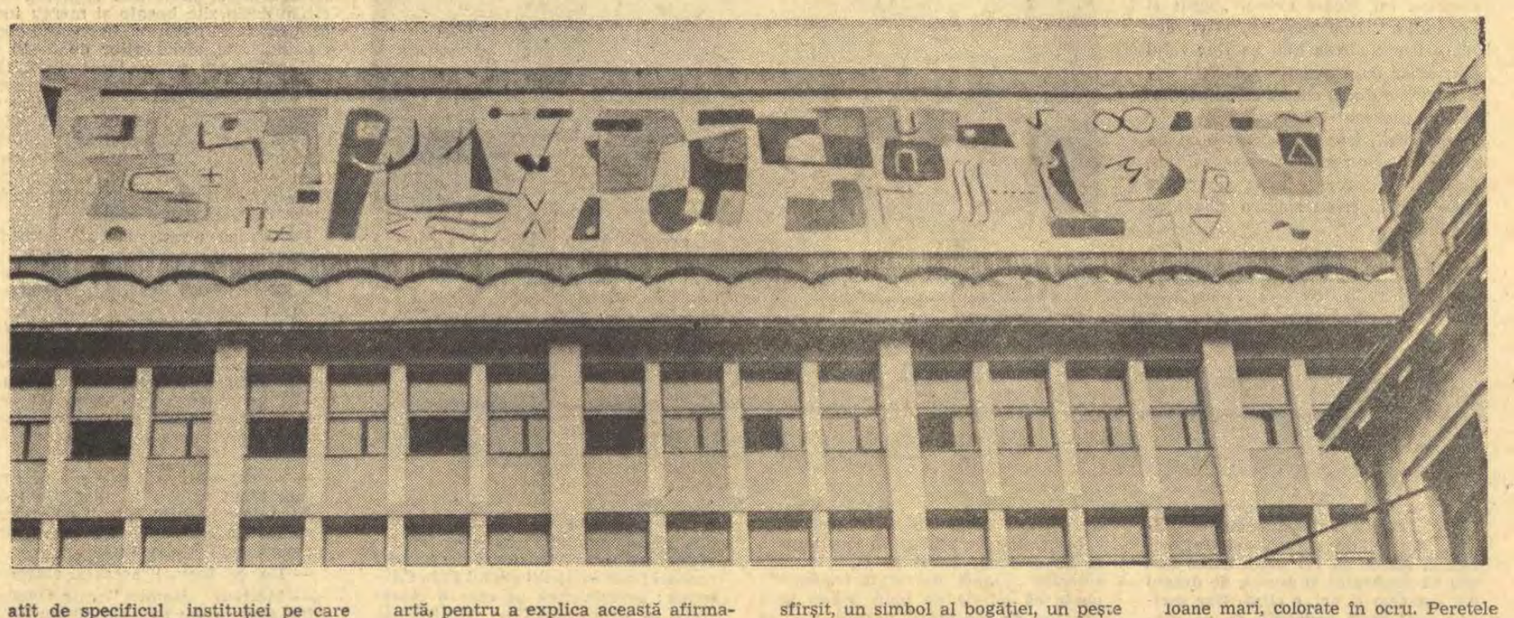
— Cum vreți să încheiem această discuție ?

— Ar mai fi multe de spus, o discuție de acest gen nu se încheie niciodată, cel mult se poate întrerupe. Să facem, deci, o pauză...

Dinu Kivu

GHEORGHE IACOB
despre

Mozaicul de la Institutul de cercetări matematice

● *La nivelul cel mai de sus, pe peretele ultimului etaj al noii clădiri a Institutului de cercetări matematice a apărut, de curînd, o decorație murală care reține atenția: mozaicul conceput de pictorul Gheorghe Iacob și executat de el împreună cu artiștii Constantin Crăciun și Mihai Horea.*

Ne-am adresat autorului solicitîndu-l să-și prezinte lucrarea :

— Cînd am făcut proiectul pentru concurs, am ținut seama de locul în care trebuie așezată lucrarea, de arhitectura de ansamblu a edificiului. Apoi, la sugestia comisiei care a apreciat proiectele prezentate în concurs, a conducerii Institutului și a președintelui Academiei, am adăugat în schema mea compozițională cîteva dintre semnele matematice cele mai frecvent utilizate și, cum aveam să mă conving curînd, cu adevărate calități plastice. Am căutat ca, prin simboluri, prin metafore, să leg lucrarea atît de specificul instituției pe care urma s-o decoreze, cît și de datele esențiale ale construcției și în special ale fațadei. În arta monumentală trebuie făcută o disociere : relația sculptură-arhitectură e diferită de raportul dintre decorația murală și formele arhitectonice. Sculptura poate fi de sine stătătoare, independentă de arhitectura în care se integrează, poate trăi și în afara ei ; lîngă o arhitectură poți aduce o sculptură ; în ansamblu ele pot să fie o armonie, dar în același timp trăiesc și separat. Mozaicul și fresca se subordonează însă arhitecturii, nu pot trăi independent de ea. Aplicate pe clădire, ele trebuie să îzbutească să facă parte din ea.

La o privire superficială, mozaicul de la Institutul de matematici ar putea fi interpretat ca o lucrare abstractă. E destul însă să-l privești cu atenție, ca să-ți dai seama că formele, liniile și culorile lui izvorăsc dintr-o țesătură figurativă, dînd corp unei idei : ascensiunea, progresul uman prin știință.

Deși sînt adversarul literaturii în artă, pentru a explica această afirmație nu găsesc altă modalitate decît aceea de a încerca să traduc în cuvinte schema figurativă a lucrării. O primă formă, în partea stîngă a compoziției, e un fel de Victorie ce se înalță, poate spre astre, drumul ei fiind marcat de semnul π ,cel folosit și în astronomie ; am pus apoi o formă ovală, un ochi uriaș, care privește în sus, urmat de un cap supradimensionat lansînd parcă o chemare ; un totem îmbinat cu un alt semn al matematicii, tinde și el către **înălțimile** înspre care se îndreaptă homo sapiens ; spre centrul compoziției — realizată în alb și negru, din marmură albă (de un alb cald), din travertin (de culoare ocru, de fapt un analog al albului), și din labrador (negru), — conflictul tonurilor se accentuează, dominat de o formă sugestivă, o Atenă, un cap de femeie modernă, cu ochelari, succedată de un robot și de semnele **alfa** și **omega.** Urmează un fel de monument al matematicii, o sinteză a simbolurilor de pînă aci, o Atenă cu aripi. În continuare, semnul infinitului. Și, în sfîrșit, un simbol al bogăției, un pește stilizat (în intenția mea). E o formă pe care am folosit-o și în mozaicul meu mai vechi de la cinematograful cel mare din Pitești și pe care am reluat-o aici pentru a sugera finalitatea practică, în serviciul omului, a tuturor științelor. Și căreia i-am adăugat încă un simbol zoomorf, pe cît de vechi pe atît de contemporan, porumbelul, exprimînd aspirația și voința de pace a umanității.

Cred că această lucrare decorativă se integrează destul de bine în arhitectura edificiului, rezolvînd din punct de vedere plastic problema acelui ultim nivel al clădirii, care este un depozit de cărți și care la fațadă prezintă un perete „orb", fără ferestre. Mozaicul îi dă o deschidere și finalizează, în înălțime, construcția. Este motivul pentru care autorii ei au găsit necesară această decorație murală suspendată parcă deasupra construcției.

Am ținut seama, în elaborarea proiectului pentru mozaic, de întreaga fațadă, care este traversată de coloane mari, colorate în ocru. Peretele cu mozaicul nostru are aceeași culoare caldă ca și coloanele acestea. Clădirea apare astfel ca avînd sus o mare cantitate de culoare luminoasă (de care avea nevoie,) și care parcă se scurge în jos pe coloanele fațadei. Ferestrele din partea de jos a construcției, așezate perfect geometric, perfect ordonat, am încercat să le repet, dezordonat, în mișcare, sus, pe peretele fără ferestre al depozitului de cărți. Convingerea mea este că din această căutare a unității vine încadrarea, pe care eu o consider reușită, a decorației în arhitectură. Bineînțeles, critica și publicul vor avea cuvîntul lor de spus. Mai ales cînd pe lîngă Institutul de cercetări matematice va trece o viitoare magistrală, una din marile artere proiectate de urbaniștii Capitalei noastre.

G. D.

V. Firoiu, interviu cu Miron Nicolescu, Contemporanul 1968

Cu acad. MIRON NICOLESCU despre noul edificiu al Institutului de matematică și despre altele

— Institutul pe care îl conduceţi va avea, la Bucureşti, un sediu nou...
— Este o clădire impozantă, realizată în condiţiile pe care statul nostru le-a creat azi ştiinţei româneşti; un edificiu ridicat pe strada general Budișteanu, colț cu calea Griviței, care va asigura, împlinind un vis al matematicienilor din vechile generații, condițiile de gândire, de studiu, de cercetare, într-o ambianță inerentă unui autentic univers al matematicii, clădire la care au colaborat nu numai arhitecți și ingineri constructori, ci și psihologi, igieniști, matematicieni... Fiecare încăpere, în care sticla va domina – deci, lumină și orizont! – va fi dotată cu o masă și scaunul respectiv, fără mobilier cu dulapuri; în schimb, o vastă sală de bibliotecă, din care fiecare cercetător va aduce în biroul său volume limitate numeric la problemele sale în curs. Deci, un edificiu științific fără hârțoage, fără dosare, în care ne mutăm, nădăjduim, la finele acestui an.

— Ce tematici abordează, la ora actuală, colectivele Institutului?
— Trebuie reținut că tematicile în curs de desfășurare se înscriu în preocupările matematicii internaționale – în algebră, în analiză funcțională, în geometrie. Ar fi util, poate, să enumăr unele dintre capitolele deosebite, azi în curs de studiu, în cercetarea colectivelor noastre: teoria calitativă a ecuațiilor diferențiale și cu derivate parțiale; teoria operatorilor liniari și analiză spectrală; teoria potențialului; geometria algebrică și teoria categoriilor; teoria algebrică a mecanismelor automate; teoria aproximării în spații Banach; mișcările fluidelor compresibile; probleme de elasticitate și plasticitate; lingvistică matematică; economie matematică.
În total, nouăzeci de teme întreţin aria de cercetare a Institutului nostru, specificul muncii noastre ştiinţifice promovând un gen de lucru al cărui rezultat final nu poate fi prevăzut cu o scadență calendaristică riguroasă, cercetarea neputând fi încadrată între punctele cardinale ale unor trimestre sau sfârșituri de lună. De asemenea, trebuie să relev că în Institutul nostru tineretul este într-o proporție numerică mare și folosit în funcție de pregătirea sa științifică – aș sublinia, de mare răspundere științifică.

— Institutul de matematică a stabilit, după câte știu, numeroase contacte internaționale...
— Întreţinem relații științifice cu sute de așezăminte academice, universitare, institute și colective de cercetare și politehnici de pe toate meridianele. Îmbogățirea patrimoniului bibliofil și cele o mie de periodice de strictă specialitate pe care le primim din toate părțile lumii – fără a crea servituți balanței valutare a țării, căci ni le asigurăm prin sistemul schimbului cu periodicele editate în cadrul desfășurării bugetului nostru curent – contribuie, cu funcții fundamentale, la organizarea unei largi și temeinice documentări, indispensabile în orice muncă de cercetare. Se cuvine să adaug, nu fără mândrie pentru prestigiul României, că cercetătorii noștri matematicieni s-au impus atât de puternic, încât Societatea Matematicienilor din Statele Unite a editat un dicționar matematic român-englez pentru a înlesni matematicienilor americani studierea lucrărilor elaborate de matematicienii noștri, solicitări pentru lucrările unor edituri sau de unele publicații periodice cu largă circulație pe întregul glob. În mai toate aceste edituri (Springer – Berlin – New York, Dunod – Paris, Academic Press – SUA, Pergamon Press – SUA) au apărut sau sunt în curs de apariție lucrări de-ale matematicienilor noștri.

V. Firoiu, interviu cu Miron Nicolescu, Contemporanul 1968

******

GHEORGHE IACOB despre Mozaicul de la Institutul de cercetări matematice
(Contemporanul 1968)

La nivelul cel mai de sus, pe peretele ultimului etaj al noii clădiri a Institutului de cercetări matematice a apărut, de curând, o decoraţie murală care reţine atenţia: mozaicul conceput de pictorul Gheorghe Iacob şi executat de el împreună cu artiştii Constantin Crăciun şi Mihai Horea. Ne-am adresat autorului solicitându-l să-şi prezinte lucrarea:

— Când am făcut proiectul pentru concurs, am ţinut seama de locul în care trebuie aşezată lucrarea, de arhitectura de ansamblu a edificiului. Apoi, la sugestia comisiei care a apreciat proiectele prezentate în concurs, a conducerii Institutului şi a preşedintelui Academiei, am adăugat în schema

mea compoziţională câteva dintre semnele matematice cele mai frecvent utilizate şi, cum aveam să mă conving curând, cu adevărate calităţi plastice. Am căutat ca, prin simboluri, prin metafore, să leg lucrarea atât de specificul instituţiei pe care urma s-o decoreze, cât şi de datele esenţiale ale construcţiei şi în special ale faţadei.

În arta monumentală trebuie făcută o disociere: relaţia sculptură-arhitectură e diferită de raportul dintre decoraţia murală şi formele arhitectonice. Sculptura poate fi de sine stătătoare, independentă de arhitectura în care se integrează, poate trăi şi în afara ei; lângă o arhitectură poţi aduce o sculptură; în ansamblu ele pot să fie o armonie, dar în acelaşi timp trăiesc şi separat. Mozaicul şi fresca se subordonează însă arhitecturii, nu pot trăi independent de ea. Aplicate pe clădire, ele trebuie să izbutească să facă parte din ea.

La o privire superficială, mozaicul de la Institutul de matematici ar putea fi interpretat ca o lucrare abstractă. E destul însă să-l priveşti ceva mai atent, ca să-ţi dai seama că formele, liniile şi culorile lui izvorăsc dintr-o ţesătură figurativă, dând corp unei idei: ascensiunea, progresul uman prin ştiinţă.

Deşi sunt adversarul literaturii în artă, pentru a explica această afirmaţie nu găsesc altă modalitate decât aceea de a încerca să traduc în cuvinte schema figurativă a lucrării. O primă formă, în partea stângă a compoziţiei, e un fel de Victorie ce se înalţă, poate spre astre, drumul ei fiind marcat de semnul ~, cel folosit şi în astronomie; am pus apoi o formă ovală, un ochi uriaş, care priveşte în sus, urmat de un cap supradimensionat lansând parcă o chemare; un totem îmbinat cu un alt semn al matematicii, tinde şi el către înălţimile înspre care se îndreaptă homo sapiens; spre centrul compoziţiei — realizată în alb şi negru, din marmură albă (de un alb cald), din travertin (de culoare ocru, de fapt un analog al albului), şi din labrador (negru) — conflictul tonurilor se accentuează, dominat de o formă sugestivă, o Atenă, un cap de femeie modernă, cu ochelari, succedată de un robot şi de semnele alfa şi omega.

Urmează un fel de monument al matematicii, o sinteză a simbolurilor de până aici, o Atenă cu aripi. În continuare, semnul infinitului. Și, în sfârşit, un simbol al bogăţiei, un peşte stilizat (în intenţia mea). E o formă pe care am folosit-o şi în mozaicul meu mai vechi de la cinematograful cel mare din Piteşti şi pe care am reluat-o aici pentru a sugera finalitatea practică, în serviciul omului, a tuturor ştiinţelor. Şi căreia i-am adăugat încă un simbol zoomorf, pe cât de vechi pe atât de contemporan, porumbelul, exprimând aspiraţia şi voinţa de pace a umanităţii.
Cred că această lucrare decorativă se integrează destul de bine în arhitectura edificiului, rezolvând din punct de vedere plastic problema acelui ultim nivel al clădirii, care este un depozit de cărţi şi care la faţadă prezintă un perete „orb“, fără ferestre. Mozaicul îi dă o deschidere şi finalizează, în înălţime, construcţia. Este motivul pentru care autorii ei au găsit necesară această decoraţie murală suspendată parcă deasupra construcţiei.

Am ţinut seama, în elaborarea proiectului pentru mozaic, de întreaga faţadă, care este traversată de coloane mari, colorate în ocru. Peretele cu mozaicul nostru are aceeaşi culoare caldă ca şi coloanele acestea. Clădirea apare astfel ca având sus o mare cantitate de culoare luminoasă (de care avea nevoie) şi care parcă se scurge în jos pe coloanele faţadei. Ferestrele din partea de jos a construcţiei, aşezate perfect geometric, perfect ordonat, am încercat să le repet, dezordonat, în mişcare, sus, pe peretele fără ferestre al depozitului de cărţi. Convingerea mea este că din această căutare a unităţii vine încadrarea, pe care eu o consider reuşită, a decoraţiei în arhitectură. Bineînţeles, critica şi publicul vor avea cuvântul lor de spus. Mai ales când pe lângă Institutul de cercetări matematice va trece o viitoare magistrală, una din marile artere proiectate de urbaniştii Capitalei noastre. (**G. D)**